

Ministerie van Financiën
Directie Financiële Markten
prof. dr. K.H.W. Knot
Postbus 20201
2500 EE DEN HAAG

Datum	27 november 2009
Ons kenmerk	SBI-MNFr-09110839
Pagina	1 van 5
Telefoon	020 - 797 20 22
E-mail	marije.frijlink@afm.nl
Betreft	Vragen A.O. financiële dienstverlening

Geachte heer Knot,

De AFM heeft kennis genomen van de brief van Minister Bos aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal d.d. 26 oktober 2009. In deze brief beantwoordt de Minister een aantal vragen dat in het Algemeen Overleg met de Vaste Kamercommissie voor Financiën wegens tijdgebrek niet aan de orde is gekomen. De Minister herhaalt voorts zijn toezegging om over een aantal fundamentele vragen met de AFM en Consumentenbond in gesprek te zullen gaan. Deze bespreking met de AFM heeft inmiddels plaatsgevonden. Wij hebben afgesproken de vragen en onderwerpen per brief aan u te bevestigen en toe te lichten.

Wij zullen ingaan op de volgende onderwerpen: 1) hoe de open inducementnorm feitelijk uitwerkt 2) hoe de balansregel en de inducementnorm zich tot elkaar verhouden en 3) of provisiemaximalisatie wenselijk is. In deze brief worden deze onderwerpen achtereenvolgens behandeld. In een separate brief zal de AFM u informeren over de problemen die wij op dit moment zien in het proces van productontwikkeling => marketing => distributie van financiële producten.

1 Passende provisieregels

De eerste vraag heeft betrekking op de feitelijke uitwerking van de inducementnorm. De AFM zal bij de beantwoording ook aandacht besteden aan onderwerpen die hiermee samenhangen, zoals beloning door de cliënt (fee-model) en het dienstverleningsdocument.

Een belangrijk deel van de inducementnorm, de passende provisieregels, is opgenomen in open normen. Deze normen schrijven voor dat de provisie 1) de kwaliteit van de dienst ten goede moet komen en 2) geen afbreuk mag doen aan de verplichting van de onderneming om zich in te zetten voor de belangen van de klant. Met andere woorden: de provisie moet passend zijn, wil deze zijn toegestaan. De AFM heeft op 26 augustus 2009 de Leidraad passende provisie financiële dienstverleners gepubliceerd. Deze Leidraad heeft als doel om richting te geven aan

marktpartijen. In deze Leidraad geeft de AFM, mede aan de hand van voorbeelden, handvatten voor het toepassen van de passende provisieregels.

De AFM is van mening dat de passende provisieregels voldoende soelaas biedt om verkeerde prikkels tegen te gaan, mits partijen nu hun verantwoordelijkheid nemen in de implementatie van de regels. Ten aanzien van de feitelijke uitwerking van de passende provisieregels betekent dit dat de financiële dienstverlener nu aan zet is. De Leidraad passende provisies beoogt marktpartijen een hulpmiddel te geven bij het naleven van de wettelijke eisen. Het staat de financiële dienstverlener vrij om de wettelijke eisen op een eigen wijze na te leven. De AFM heeft dit duidelijk aangegeven in de Leidraad. De financiële dienstverlener moet zijn manier van naleving van de passende provisieregels wel aan de AFM kunnen uitleggen. Het ligt voor de hand, en is ook aan te raden, dat de financiële dienstverlener een beleid opstelt. Een financiële dienstverlener zal hierdoor efficiënter kunnen werken. Als op basis van het opgestelde beleid bijvoorbeeld kan worden aangetoond dat een bepaalde provisiestructuur toelaatbaar is, zal bij een bepaald product en bij gemiddelde werkzaamheden veelal sprake zijn van een passende provisie. De financiële dienstverlener hoeft in dat geval nog slechts de afwijkende gevallen te monitoren.

Nu de AFM de toepassing van de open en lastige inducementnorm verhelderd heeft, zal zij - mede op basis van de Leidraad - risico-gestuurd toezicht houden en waar nodig handhavend optreden. Uiteraard grijpt de AFM in, en spreekt zij marktpartijen aan, indien er in strijd met de passende provisieregels wordt gehandeld. Dit doet zij op basis van risico-georiënteerd toezicht. Daar komt bij dat de AFM, op deelgebieden waar men in ieder geval aanpassingen mag verwachten, de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten houdt. Zo zal de AFM, nadat zij dit jaar aanbieders heeft aangesproken producten aan te passen voor de wetgeving uit, opnieuw onderzoek doen naar provisies bij betalingbeschermers en (natura)uitvaartverzekeringen die vanaf 1 januari 2010 onder de reikwijdte van de passende provisieregels vallen.

De praktijk zal moeten uitwijzen of de provisieregels effectief zijn. Op dit moment is het nog te vroeg om daar uitspraken over te doen. Dit geldt zonder meer ten aanzien van de regels die per 1 januari 2010 van kracht worden. Niet-geldelijke beloningen (beloningen in natura) zullen dan nog slechts onder voorwaarden zijn toegestaan. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om adviessoftware of opleidingen. De AFM heeft hier in de Leidraad aandacht aan besteed. Door het stellen van voorwaarden, kunnen vergoedingen die niet in het belang van de klant zijn en daardoor onwenselijk zijn worden verboden. Anderszijds kunnen vergoedingen die wel kwaliteitsbevorderend werken en/of het proces ten goede komen weer wel worden toegestaan. Met dit systeem is het niet nodig om provisiebetalingen als zodanig te verbieden. Aan de hand van de passende provisieregels kan immers paal en perk worden gesteld aan vergoedingen die duidelijk niet in het belang van de client zijn. Zoals reeds aangegeven, is de AFM van mening dat deze regels hiertoe de mogelijkheden bieden, mits marktpartijen hun verantwoordelijkheid nemen in de implementatie van de regels.

Wat betreft de handhaving geldt dat de AFM slechts kan manoeuvreren binnen het wettelijke kader en gebonden is aan de mogelijkheden maar ook de beperkingen daarvan. Zo zijn het hebben van beleid voor passende provisies als onderdeel van de beheerste bedrijfsuitoefening van een adviseur of bemiddelaar, en de bewaarplicht voor provisiegerelateerde gegevens niet wettelijk geregeld. Naar de mening van de AFM kunnen de provisieregels beduidend effectiever worden gehandhaafd indien dergelijke verplichtingen wettelijk verankerd worden. De AFM heeft dit reeds eerder bij uw Ministerie aangekaart.

Fee-beloning

De AFM constateert dat er in de praktijk een tendens is naar een betaling door de klant (het zogenaamde 'fee-model'). Steeds meer marktpartijen gaan deze mogelijkheid faciliteren en maken afspraken met de cliënt over hun beloning en de werkzaamheden die zij verrichten. De vergoeding is hiermee een zaak geworden van de financiële dienstverlener en zijn cliënt. De AFM vindt dit een gezonde ontwikkeling. In elk geval ontstaat er zo een markt met verschillende verdienmodellen.

In een ideale situatie ontvangt de financiële dienstverlener helemaal geen provisies meer van derden, maar brengt hij zijn kosten direct in rekening bij de cliënt. Hierdoor is beïnvloeding door de aanbieder niet meer mogelijk. Uiteraard blijft het ook in dit model mogelijk dat de klant, onder voorwaarden, gespreid betaalt. Een belangrijke voorwaarde om het fee-model goed te kunnen laten werken is dat aanbieders netto-producten gaan aanbieden. Op dit moment zijn er slechts enkele aanbieders die dat doen. Een verdergaande kostentransparantie van de distributiekosten van de aanbieders is nodig om netto-producten daadwerkelijk een reëel alternatief te kunnen laten zijn.

Het voorgaande laat onverlet dat een model waarin provisies van derden worden ontvangen niet per definitie verkeerd is. De ideale situatie is in de praktijk mogelijk afhankelijk van meerdere factoren, bijvoorbeeld het type cliënt. Naar het oordeel van de AFM zou het dan ook goed zijn als cliënten meer keuzevrijheid krijgen in de manier waarop zij hun tussenpersoon kunnen betalen. Deze keuzemogelijkheid kunnen zij in hun dienstverleningsdocument tot uitdrukking laten komen.

Ten slotte merkt de AFM op dat er een knelpunt is bij consumptief krediet waar nog een verplichte betaling door de aanbieder wordt voorgeschreven. Uit artikel 4:74 Wft in samenhang met de artikelen 152 tot en met 158 Bgfo vloeit voort dat een bemiddelaar in consumentenkrediet alleen provisies mag ontvangen van of betalen aan de aanbieder van het krediet en niet van een andere partij, zoals een cliënt. Naar de mening van de AFM is het wenselijk om fee-betaling ook hier toe te staan danwel mogelijk te maken.

Dienstverleningsdocument

De keuzemogelijkheid tussen de vormen van vergoeding (provisie en/of fee) dient een financiële dienstverlener tot uitdrukking te brengen in zijn dienstverleningsdocument. De cliënt krijgt hiermee inzicht in de vergoeding die de financiële dienstverlener hanteert voor de werkzaamheden die hij verricht. Op dit moment is er echter nog geen verplichting om een dienstverleningsdocument te hanteren voor betalingsbeschermers en/of (natura) uitvaartverzekeringen. De AFM vindt het echter van belang - en eigenlijk vanzelfsprekend - dat een adviseur ook zijn advies- of bemiddelingsfee transparant maakt voor betalingsbeschermers en/of natura uitvaartverzekeringen.

De AFM adviseert dan ook dringend de verplichting tot het verstrekken van een dienstverleningsdocument zo spoedig mogelijk uit te breiden, zodanig dat ook betalingsbeschermers en uitvaartverzekeringen er onder komen te

vallen. Naar de mening van de AFM is het vreemd dat een bemiddelaar of adviseur wel transparant moet zijn over zijn fee in het geval van complexe producten of hypothecaire kredieten maar niet bij betalingsbeschermers of uitvaartverzekeringen.

Gezien de ervaring dat er uitwijkingsgedrag op zal treden na de introductie van wettelijke eisen, lijkt het de AFM verstandig goed stil te staan bij de huidige reikwijdte van de passende provisieregels en in dat kader ook de noodzaak en wenselijkheid om de reikwijdte van de passende provisieregels en het dienstverleningsdocument uit te breiden naar alle financiële producten.

2 Verhouding provisiebalansregel

De derde vraag betreft de verhouding tussen de passende provisieregels en de provisiebalansregel. Met de introductie van de passende provisieregels is deze vraag actueel geworden. De AFM heeft hier in de Leidraad aandacht aan besteed. De provisiebalansregel heeft betrekking op de wijze van uitbetaling van de provisie door de aanbieder aan de tussenpersoon. De passende provisieregels daarentegen introduceert een inhoudelijke norm waar de provisie aan moet voldoen. De passende provisieregels is van toepassing naast de provisiebalansregel. Provisies moeten eerst worden getoetst aan de passende provisieregels en vervolgens worden uitbetaald volgens de balansregels.

In de Leidraad heeft de AFM al opgemerkt dat de passende provisieregels en de provisiebalansregel (evenals ook de terugboekregeling) niet altijd goed verenigbaar met elkaar zijn. De AFM heeft dit ook richting uw Ministerie gecommuniceerd. De provisiebalansregel gaat namelijk uit van imperfecte beloningstructuren waarbij beloning en inspanning niet goed op elkaar zijn afgestemd. De passende provisieregels daarentegen gaan uit van evenwichtige provisiestructuren, waarbij de beloning in verhouding staat tot de inspanning die wordt verricht.

Naar de mening van de AFM leidt het voorgaande er toe dat de toepassing van het geheel aan provisieregels onnodig ingewikkeld wordt. Marktpartijen zullen de passende provisieregels moeten toepassen en daarnaast ook de provisiebalansregel. Dit valt niet goed met elkaar te verenigen. De AFM adviseert uw Ministerie om hiermee bij de evaluatie van de balansregel rekening te houden.

3 Provisiemaximalisatie

De laatste vraag betreft de wenselijkheid van provisiemaximalisatie. Naar de mening van de AFM is provisiemaximalisatie niet wenselijk. Ten eerste levert dit strijd op met de doelstelling van de passende provisieregels. Het gaat er immers om dat de provisie passend is gezien de werkzaamheden die worden verricht. Het businessmodel van de aanbieder in samenhang met de wensen van de klant bepalen de hoogte van de provisie die door de aanbieder worden betaald. Op voorhand kunnen hier geen algemene regels over worden gesteld omdat er in de praktijk een grote diversiteit is aan provisiestructuren.

Bovendien geldt dat het op een juiste manier vormgeven van provisiemaximalisatie geen eenvoudige zaak is omdat zowel de provisiegrondslag als het percentage van de provisie bepalend zijn. Zo kan een hoog percentage

Datum 27 november 2009
Ons kenmerk SBI-MNFr-09110839
Pagina 5 van 5

van een laag geprijsd product gunstiger zijn voor de consument dan een laag percentage bij een soortgelijk hoger geprijsd product. Overigens zou een maximalisatie van de provisie mogelijk ook concurrentiebeperkend kunnen werken, en in zoverre op gespannen voet staan met het mededingingsrecht.

De AFM is graag bereid om ten aanzien van de onderwerpen in deze brief nader met u van gedachten te wisselen.

Hoogachtend,
Autoriteit Financiële Markten

drs. J.F. Hoogervorst MA
Bestuursvoorzitter

ir. T.F. Kockelkoren MBA
Bestuurslid